

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. Звіт Антимонопольного комітету України за результатами дослідження кваліфікаційної підготовки морських лоцманів та їх професійної діяльності на ринку послуг лоцманського проведення суден від 19 жовтня 2017 р. URL: <https://amcu.gov.ua/news/zvit-za-rezultatami-doslidzhennya-na-rinku-poslug-locmanskogo-provedennya-suden>.
2. Ключева Є. М. До питання про демонополізацію лоцманських послуг в Україні: європейський досвід. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Спецвипуск. Ч. 1. С. 80.

«ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ» ТА «ВЕНЧУРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ЇХ СУТНІСТЬ

Жорнокуй Ю. М.

*д. ю. н., професор, провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України*

Економічний розвиток виробничих процесів у різних країнах світу як правило зумовлюється стрімким розвитком інноваційних проектів, обумовлених розміщенням венчурного капіталу. Щодо України варто зазначити, що її економічна платформа є достатньо привабливим полем для світових інвесторів. Саме активна, іноді навіть агресивна інвестиційна політика, як держави, так і приватних інвесторів є однією з умов у побудові розвинутої інноваційної інфраструктури, її організаційно-правових форм та правового забезпечення на території конкретної країни.

Одним з векторів становлення інноваційної інфраструктури є активне функціонування малих та середніх інноваційних підприємств, що передбачає перехід економічного та інвестиційного розвитку на новий технологічний рівень. У світовій практиці така модель втілюється у форму венчурного підприємництва, що передбачає розробку та впровадження нових технологій у виробництво та сферу послуг. При цьому венчурна модель ведення підприємницької діяльності зумовлює не лише первинне формування капіталу, але й його подальше використання для розвитку тієї чи іншої форми економічної співпраці.

Вивчення та аналіз означеної проблематики передбачає з'ясування і використання певної термінології, що пов'язано з вживанням категорій «інноваційний» і «венчурний». Іноді ці поняття ототожнюють, іноді – вважають різноплановими. Вважаємо, що ці категорії не є синонімічними, оскільки: 1) вони співвідносяться як загальне і спеціальне, де інноваційна діяльність – перше, а венчурна – друге; 2) вони мають різну економічну

природу (фінансова – у інноваційної, інтелектуальна – у венчурної діяльності); 3) мають різну мету (інноваційна – прибуткові соціальний ефект; венчурна – прибуток від участі якості венчурного інвестора у статутному капіталі венчурної компанії (соціальний ефект може бути другорядним).

Практика економічно розвинутих країн свідчить, що венчурне інвестування є важливим механізмом національної інноваційної системи. У загальному значенні світової економіки венчурними інвестиціями є інвестиції в проекти технологій з певним ризиком для створення і впровадження новітніх продуктів. Такі інвестиції відрізняються від сучасного кредитування тим, що їх не треба повертати. Саме, особисті кошти засновників зазвичай є головним джерелом формування майна венчурних компаній.

Аналіз економічного зростання, що має місце у країнах, що розвиваються, зумовлює структурні зміни на ринку венчурного капіталу. Широке застосування різних заходів державного стимулювання і належне правове забезпечення інноваційної підприємницької діяльності у розвинутих країнах і країнах, які динамічно розвиваються, є актуальним політико-правовим завданням. Підтримка малих інноваційних компаній здійснюється шляхом застосування законодавчих, фінансових, податкових, майнових механізмів стимулювання, що спеціалізуються на проведенні науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних розробок, тобто на впровадженні інновацій в ефективне виробництво або надання послуг.

При цьому законодавство різних країн має свої особливості забезпечення здійснення венчурного підприємництва. В одних державах (наприклад, Німеччина і Швейцарія) існують спеціальні нормативні акти, у той час як в інших (наприклад, США і Росія) – така діяльність здійснюється за принципом загального регулювання інвестиційної діяльності, з використанням приписів, що містяться в різних законах і підзаконних актах у рамках існуючої системи нормативних правових актів, які в цілому регулюють цю сферу діяльності.

За основу дослідження спеціалісти, як правило, беруть дві протилежні системи ведення венчурного підприємництва – це венчурна система США та Ізраїлю. Відмінності у розвитку вказаних систем визначені багатьма факторами, пов'язаними з особливостями державної інфраструктури і приватної політики венчурних компаній (корпоративна етика, особливості ведення венчурного підприємництва тощо)². У США капітал для інвестицій надається колективним та/або індивідуальними венчурними інвесторами. Основну частину корпоративного сектора становлять незалежні венчурні фонди (компанії, фірми),

² Наприклад, стверджується, що європейські венчурні фонди віддають перевагу інвестиціям в компанії, які знаходяться на стадії розширення, а американські традиційно орієнтуються на фінансування, у першу чергу, нових і досить молодих інноваційних об'єктів [1, с. 59–66].

які, як правило, становлять партнерства, учасниками яких можуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Основний об'єм капіталу таких партнерств формується шляхом вкладів державних і приватних пенсійних фондів США³, а також комерційних та інвестиційних банків, страхових компаній, благодійних фондів, корпорацій та приватних осіб [3, с. 22]. У низці венчурних фондів можуть розміщуватися також коштердержавних проектів, пов'язаних з підтримкою бізнесу (як правило, спрямовані на розвиток малих підприємств на етапі їх становлення)⁴. Індивідуальний сектор венчурного підприємництва представлений приватними інвесторами (бізнес-ангелами), роль яких полягає у первинному інвестуванні венчурних компаній на етапі виходу їх на ринок з власним інноваційним продуктом.

Існує певна спеціалізація венчурних компаній, яка, залежно від етапу інвестування, визначається особливостями технологій інвестування. У зв'язку з цим інвестиційна практика США передбачає розміщення активів ранніх стадій, активів стадії розширення, активів пізніх стадій [4, с. 38–39].

Щодо ведення венчурного підприємництва в Європі, то воно обумовлено наявністю досвіду американського венчурного інвестування, однак жодним чином не зменшує заслуг та зусиль європейських венчурних інвесторів. Наприклад, у Франції для практичної реалізації інновацій існують впроваджувальні центри і бізнес-інкубатори.

Лідерами венчурних інвестицій цієї країни є страхові компанії і банки. Особливість французького венчурного підприємництва становлять джерела інвестування, серед яких велика роль належить націоналізованим банківським структурам. За великою мірою завданням таких банківських структур є накопичення грошових коштів і надання позик. Значну підтримку венчурним компаніям Франції надають спеціальні фонди, створені з метою багатообіцяючих активних проектів регіонального характеру [5, с. 174].

Крім цього, для страхування венчурних проектів у Франції сформовані спеціальні страхові компанії, в яких беруть участь представники влади [6]. Отже, специфічною особливістю французької моделі венчурного інвестування є його значна залежність від державної підтримки у вигляді коштів, які сприяють розвитку проекту з високим ступенем ризику.

У Великій Британії ринок венчурних інвестицій передбачає наявність значної

³Лідерами на ринку венчурних інвестицій в США є: Accel Partners (венчурний фонд, який спеціалізується на інвестиціях в освіту, розробку програмного забезпечення, СМІ); Atlas Venture (інвестує у перспективні проекти в рамках технологічних інновацій); Savaan Partners (глобальна інвестиційна компанія, яка інвестує у компанії, які орієнтовані на цифрові технології і охорону здоров'я (біофармацевтичні препарати)[2].

⁴ Безпосередньо, Адміністрацією малого бізнесу США фінансується програма інвестицій у малий бізнес, у рамках якої венчурні фонди можуть об'єднати власні кошти з державними для збільшення інвестицій в компанію-реципієнта [3, с. 23–24].

кількості венчурних інвесторів у різних організаційно-правових формах і з різним їх правовим становищем. Незважаючи на те, що провідна роль у венчурному інвестуванні визнається за пенсійними фондами, достатньо розвинутою залишається інфраструктура представлена технопарками, бізнес-інкубаторами, інноваційними центрами та іншими інноваційними інвесторами.

У Німеччині науково-дослідницький сегмент інноваційного ринку дозволяє з метою здійснення венчурного підприємництва у повному ступені використовувати одночасно і інтелектуальний, і венчурний капітал. Однак, здавалось би за повної наявності всіх необхідних компонентів інноваційної інфраструктури, венчурне підприємництво в Німеччині не позбавлене вад – головною з яких слід визнати недостатній розвиток взаємозв'язку науки і підприємницької діяльності. Для вирішення ситуації, що склалася, у закладах вищої освіти створюються кафедри підприємництва, функціонування яких покликане сприяти процесу комерціалізації результатів наукових досліджень.

Законодавство про інтелектуальну власність є ключовим для регламентації венчурного підприємництва. Так, фахівці звертають увагу на успішне функціонування концепції патентних законів Німеччини, яка враховує, у числі всього іншого, просту реєстрацію винаходів [7]. Отже, можна виділити декілька характерних особливостей, притаманних венчурній індустрії Німеччини. По-перше, наявність Німецької асоціації промислових кооперативних досліджень – German Association for Industrial Research (GAIR), з членством більше ніж 100 виробничих кооперативів, які мають власні інститути [8]. По-друге, наявність значної кількості державних програм, спрямованих на активний розвиток німецького підприємництва.

З'ясована сутність венчурної діяльності за кордоном, дозволяє вести мову про цільову однорідність спрямування венчурного та інноваційного підприємництва, що полягає в отриманні прибутку шляхом промислової реалізації передових технологій, незважаючи на те, що методи і засоби досягнення цієї мети різні. При цьому джерела інвестування венчурного підприємництва диверсифікуються в різних країнах від, практично, чисто приватних (через спеціально створені структури) до поєднання приватних і державних інвестиційних ресурсів. Звідси, венчурний капітал слід вважати у певному сенсі різновидом фінансового капіталу. Венчурний капітал – це відокремлений інвестиційний капітал, створений на основі різних джерел, а саме банківського, торгового та промислового капіталу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дворжак И. Венчурный капитал в странах Центральной и Восточной Европы.

Проблемы теории и практики управления. 1999. № 6. С. 59–66.

2. РБК: инновации. URL: http://i.rbc.ru/organization/item/accel_partners (дата звернення: 17.04.2019).

3. Алипов С. Венчурный бизнес в США. *Рынок ценных бумаг.* 1999. № 18. С. 22–27.

4. Васильева Е. Н. Проблемы малого предпринимательства. *Механизмы развития малого предпринимательства в зарубежных странах: аналитический сборник.* Москва: Академия менеджмента и рынка, 2014.

5. Дмитриева А. Б. Венчурное инвестирование в экономике Франции в современных условиях : дис. ... канд. экон. наук: 08.00.14 / Рос.гос. торгово-эконом. ун-т. Москва, 2013. 191 с.

6. Idinvest Partners. Venture capital in France and Europe. November 2013. URL: https://www.idinvest.com/file_bdd/dynamic_content/file_pdf_pdf_en/publications_8.pdf (дата звернення: 20.04.2019)

7. Кузьмина О. М. Критерии и объем патентной охраны по законодательству Германии и России: сравнительно-правовой анализ: автореф. дис....канд. юрид. наук. Москва, 2002. 20 с.

8. Скляренко Р. П. Структура рынка наукоемкой продукции. URL: <https://ref.online-books.net.ua/major/234/28957/> (дата звернення: 20.04.2019).

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Орлов О. Л.

Студент IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Руденко Л. Д.

к. ю. н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права

Сумського державного університету

Протягом останніх десятиріч в усіх сферах суспільного та державного життя України запроваджено багато принципів змін. Значна кількість з них стосується господарських відносин. Так, громадяни отримали право самостійно з власної ініціативи та на власний ризик здійснювати систематичну господарську діяльність, одержуючи за показаними результатами прибуток, тобто займатися підприємництвом. У якості одного з шляхів здійснення такого права виступає інститут приватного акціонерного товариства.

За сталою думкою, в Європі прообрази сучасних господарських та акціонерних